

Respons

Iran: Mødrene i Laleh-parken i Iran

Innhold:

- Mødrene i Laleh-parken i Iran
- Demonstrasjoner og arrestasjoner
- Straffeløstgjeldelse
- Omtale i rapport fra FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran
- Mødrene i Laleh-parken i andre land

Mødrene i Laleh-parken i Iran

Mødrene i Laleh-parken¹ i Iran var en solidaritetsbevegelse som i hovedsak besto av mødre hvis (voksne) barn ble drept eller forsvant i juni 2009. Dette skjedde i forbindelse med demonstrasjoner etter det omstridte valget 12. juni da Mahmoud Ahmadinejad ble gjenvalgt som president² (Amnesty International 2012; International Campaign for Human Rights in Iran 2012; HRW 2010; International Campaign for Human Rights in Iran 2010a).

Bevegelsen skal ha oppstått spontant etter at en ung kvinne, Neda Agha-Soltan,³ ble skutt på gaten i Teheran under en demonstrasjon 20. juni (Amnesty International 2009, s. 37-38; Fathi 2009; UN Secretary-General 2009, s.7-8). Ifølge Iran Human Rights Documentation Centre (IHRDC 2010, s. 33) var det mangel på informasjon fra ansvarlige myndigheter til berørte

---

¹ Laleh-parken er en stor park sentralt beliggende i Teheran.

² Mahmoud Ahmadinejad gikk av som iransk president etter valget av Hassan Rohani i juni 2013. Rohani ble innsatt som president 4. august 2013.

³ Neda Agha-Soltans død på gaten i Teheran i juni 2009 ble filmet og lagt ut på YouTube. Hun har i ettertid blitt et symbol for kampen for demokratiske rettigheter og et eksempel på midlene myndighetene brukte for å slå ned protestene i kjølvannet av det omstridte presidentvalget. Ingen har blitt straffeforfulgt for drapet på Neda. International Campaign for Human Rights in Iran publiserte i juni 2013 et intervju med Nedas mor, se http://www.iranhumanrights.org/2013/06/neda_anniversary/ [lastet ned 26. mars 2014].

mødre om hva som hadde skjedd med barna deres, som fikk flere kvinneaktivister til å kontakte noen av mødrene. Sammen dannet de Mødrene i Laleh-parken, også omtalt som "Mourning Mothers" (*Madaran-i Azadar*). En rekke støttespillere og sympatisører, dvs. aktivister fra sivilt samfunn og slektninger til ofre for tidligere overgrep, sluttet seg til bevegelsen i ukene etter valget (Amnesty International 2012; International Campaign for Human Rights in Iran 2012; International Campaign for Human Rights in Iran 2010a; HRW 2010).⁴

Mødrene i Laleh-parken var ikke en fast strukturert organisasjon, men ett av mange spontane uttrykk for folkelig protest mot myndighetenes voldsbruk etter det omstridte valgresultatet. Det er uklart hvilken aktivitet bevegelsen har hatt i Iran etter februar 2010. Norges ambassade i Teheran har i en epost til Landinfo opplyst at det ikke har vært betydningsfulle demonstrasjoner fra mødrene etter februar 2010. Ifølge ambassaden ble det gjort et forsøk på å arrangere en demonstrasjon i Laleh-parken 8. mars 2011. De fremmøtte ble hindret av politiet og ga derfor opp forsøket på å samles. Ambassaden opplyste videre at den ikke er kjent med at mødrene har vært aktive siden 2011 (Norges ambassade, epost 17. september 2013).

Demonstrasjoner og arrestasjoner

Mødrene i Laleh-parken krevde offentlig at ansvarlige myndigheter skulle redegjøre for, og stå til ansvar for, hva som hadde skjedd med barna deres. Den 23. juni 2009 publiserte bevegelsen en formell uttalelse om at mødrene, inntil alle demonstranter var løslatt, voldsbruken hadde opphørt og de ansvarlige for at barna deres var blitt drept hadde fått sin straff, ville møte opp ved et bestemt sted i Laleh-parken hver uke og sørge i stillhet. Samme dag skal til sammen mer enn 500 kvinner ha møtt opp i parken. Ifølge øyenvitner ble markeringen brutt opp på brutalt vis av sikkerhetsfolk som ga kvinnene ordre om å spre seg. Til tross for dette fortsatte mødre og sympatisører å møtes i stille protest. Hver lørdag frem til januar 2010 samlet de seg i Laleh-parken. Politiet pleide rutinemessig å bryte opp demonstrasjonen og spre forsamlingen (Radio Zamaneh 2012; International Campaign for Human Rights in Iran 2010a; IHRDC 2010, s. 33).

I løpet av januar og februar 2010 satte myndighetene en stopper for demonstrasjoner i parken. I desember 2009 skjedde de første arrestasjonene. Noen av de arresterte kvinnene skal ha blitt løslatt etter noen timer, andre ble sittende i varetekt noe lenger (IHRDC 2010, s. 33; Fathi 2009). Det er usikkert hvor mange som ble arrestert den lørdagen i desember, og hvor mange mødre og sympatisører som på det tidspunktet fortsatt møtte frem i parken. International Campaign for Human Rights in Iran (2010b) meldte på sin hjemmeside at 15 personer ble arrestert. Ifølge en artikkel i The New York Times skal mer enn 20 kvinner, muligens så mange som 29, ha blitt arrestert (Fathi 2010).

---

⁴ Det var en viss kontakt mellom Mødrene i Laleh-parken og Mødrene fra Khavaran, et nettverk for personer hvis slektninger ble ofre for massehenrettelser i iranske fengsler på slutten av 1980-tallet. Overlappende interesser var sannsynligvis medvirkende til at flere personer var tilknyttet begge nettverk, men uten at det var et strukturert eller formalisert samarbeid. Se Landinfo (2013, 23. september). *Iran: Mødrene fra Khavaran*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/2502/1/2502_1.pdf [lastet ned 26. mars 2014]

Den 9. januar 2010 ble i overkant av 30 kvinner arrestert da de forsøkte å samles i Laleh-parken. Ni av kvinnene ble sendt til sykehus. Resten ble holdt i varetekt i et avhørssenter, noe som fikk familie og venner til å samles utenfor senteret i protest (HRW 2010; IHRDC 2010, s. 33). Ifølge HRW (2010) ble alle unntatt én løslatt i løpet av noen dager. Den ene, som var sympatisør, satt fortsatt i varetekt ca. to måneder senere. Ved løslatelse ble kvinnene møtt med litt ulike reaksjoner fra iranske myndigheter. Noen ble løslatt uten å måtte avgi garanti, andre ble løslatt etter at de hadde stilt garanti.⁵ Seksten av kvinnene skal ha blitt løslatt med en åpen sak mot seg, hvilket betydde at de risikerte å bli straffeforfulgt i fremtiden (International Campaign for Human Rights in Iran 2010b).

I begynnelsen av februar 2010 ble seks navngitte sympatisører av mødrene arrestert i sine hjem og holdt i varetekt over tid i en egen seksjon av Evin-fengslet⁶ (IHRDC 2010, s. 33). Demonstrasjonene i Laleh-parken later til å ha opphørt i februar etter disse arrestasjonene.

Straffeforfølgelse

Mødre og deres støttespillere ble flere ganger trakassert, slått og truet av politi i forbindelse med de stille demonstrasjonene i Laleh-parken. Noen opplevde også å bli kortvarig arrestert (Esfandiari 2011; HRW 2010). Det er imidlertid usikkert om noen av mødrene i ettertid ble straffeforfulgt for offentlig å ha bedt om informasjon om hva som skjedde med barna deres, eller for å ha deltatt i demonstrasjoner i Laleh-parken. Men ved åpne søk i engelskspråklige kilder har Landinfo funnet elleve personer som ble straffeforfulgt for å ha støttet mødrene. Flere, muligens alle, var sosiale aktivister og kjent for myndighetene før valget i juni 2009. Tilgjengelig materiale tyder på at alle de straffedømte var støttespillere til mødrene, muligens med ett eller to unntak. Alle elleve ble arrestert i januar og februar 2010, enten i sine hjem eller i Laleh-parken (HRW 2010). De som ble dømt (10 av 11, én skal ha flyktet fra Iran), fikk dom på mellom seks måneder og seks års ubetinget fengsel for å være en trussel mot nasjonal sikkerhet. Flere fikk også betinget straff som en del av dommen. Noen av aktivistene ble i tillegg dømt for å ha dannet en ulovlig organisasjon, for forstyrrelser av offentlig ro og orden og for å ha forsøkt å forlate landet på ulovlig vis. Én skal også ha blitt dømt for tidligere å ha vitnet mot Iran i tyske domstoler (Reporters Without Borders 2013; Amnesty International 2012; International Campaign for Human Rights in Iran 2012b; FIDH 2011; HRW 2010).

Omtale i rapport fra FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran

FNs spesialrapportør omtalte Mødrene i Laleh-parken og kravet om etterforskning av dødsfallene i en rapport til FNs menneskerettighetsråd i 2012 (UN Human Rights Council 2012, s. 12). I rapporten viste spesialrapportøren til et åpent brev fra mødrene om å etterforske i alt sju dødsfall. Spesialrapportøren opplyste videre at han kun hadde vært i stand til å undersøke ett av dødsfallene, dvs. den 19 år gamle studenten Sohrab Arabi, som døde under uklare omstendigheter i juni 2009.⁷ Det fremgår av rapporten at da familien endelig lyktes

---

⁵ Ifølge den iranske straffeprosessloven kan en siktet person selv eller tredjemann stille garanti for løslatelse.

⁶ Seksjon som administreres av Ministeriet for etterretning og sikkerhet.

⁷ Parvin Fahimi, moren til Sohrab Arabi, ble i oktober 2009 intervjuet om sønnens dødsfall, se Esfandiari, G. (2009, 14. oktober). In Iran, A Grieving Mother Who Refuses To Be Silent. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra

med å få utlevert liket av Arabi, viste det seg at han var blitt skutt en rekke ganger. Familiens krav om etterforskning var blitt møtt med gjentatte trusler og trakassering fra myndighetenes side. Familiens hjem ble ransaket, og personlige eiendeler og bilder beslaglagt. Familie og venner ble hindret i å besøke Arabis grav, og de ble også nektet å markere årsdagen for hans død. Det ble videre opplyst at myndighetene hadde påtatt seg ansvaret for dødsfallet og muntlig tilbød familien blodpenger.⁸ Familien skal ha blitt utsatt for et betydelig press for å akseptere tilbudet og avstå fra kravet om etterforskning.

Mødrene i Laleh-parken i andre land

Mødrene i Laleh-parken oppsto i Teheran, men ifølge IHRDC (2010, s. 33) oppsto grupper med samme navn raskt i andre byer i Iran og i andre deler av verden. Landinfo har i engelskspråklige kilder ikke funnet informasjon om grupper utenfor Teheran som kalte seg Mødrene i Laleh-parken. Det er også sparsomt med god informasjon om grupper i vestlige land.

Noe informasjon har blitt publisert i vestlig presse og sosiale medier. Eksempler på dette er en kvinne bosatt i Tyskland som i mai 2012 publiserte et opprop om solidaritet med Mødrene i Laleh-parken på Facebook. Oppropet, publisert på tre språk, protesterte mot straffeforfølgelse av støttespillere til mødrene i Teheran. Det ble også stilt krav om avskaffelse av dødsstraff, løslatelse av alle politiske fanger fra iranske fengsler, samt at alle ansvarlige for forbrytelser i den islamske republikken skulle stilles til ansvar i åpne og rettferdige rettsprosesser (Mothers of Lalee Park 2012⁹).

Radio Zamaneh, som er basert i Nederland, publiserte i oktober 2012 en uttalelse fra Mødrene i Laleh-parken og deres støttespillere som fordømte de strenge straffene to kjente og profilerte menneskerettsaktivister var blitt idømt av en revolusjonsdomstol. Oppropet fordømte også arrestasjoner som hadde funnet sted i provinsen Khuzestan, og uttrykte solidaritet med familiene til de arresterte (Radio Zamaneh 2012).

Et lignende opprop om avskaffelse av dødsstraff, løslatelse av politiske fanger samt å stille alle ansvarlige for menneskerettighetsbrudd siden opprettelsen av den islamske republikken (i 1979) for retten, ble publisert på den amerikansk-iranske nettsiden Payvand i oktober 2011. Oppropet, som ble opplyst å være oversettelse av en tekst på persisk fra Mødrene i Laleh-parken i Iran, inneholder også flere kritiske bemerkninger til den første rapporten fra FNs nåværende spesialrapportør¹⁰ for ikke å være omfattende nok i omtalen av menneskerettsbrudd i Iran. Oppropet ble illustrert med bilder av en håndfull kvinner som sto med ryggen til kamera, eller skjulte ansiktet bak hvite ark med skrift på (Mourning Mothers of Iran 2011). Et lignende opprop med en rekke politiske krav og kritikk av

---

http://www.rferl.org/content/In_Iran_A_Grieving_Mother_Who_Refuses_To_Be_Silent/1851312.html [lastet ned 5. februar 2014]

⁸ Loven om gjengjeldelse eller blodpenger. Loven gjelder og regulerer forholdet mellom offer og/eller offerets familie i saker som gjelder drap, voldtekt og alvorlige fysiske kvestelser.

⁹ I overskriften på Facebook-siden skrives navnet på parken «Lalee». I brødteksten skrives navnet «Laleh».

¹⁰ Ahmed Shaheed, tidligere utenriksminister på Maldivene, overtok [formelt] som FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran 1. august 2011. Hans første rapport til FNs generalforsamling er datert 23. september 2011 og er tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=4e9fd49e2> [lastet ned 6. januar 2014]

Respons Iran: Mødrene i Laleh-parken i Iran

spesialrapportørens første rapport ble i oktober 2011 også publisert på bloggen til Amnesty i Storbritannia (Mothers of Park Laleh 2011).

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke-offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, og kildegrunnlaget vil ikke nødvendigvis være like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor begrensede tidsrammer og vil i liten grad inneholde bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- Amnesty International (2009, desember). *Iran: Election Contested, Repression Compounded*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE13/123/2009/en> [lastet ned 26. mars 2014]
- Amnesty International (2012, 13. april). *Iran urged to quash prison sentence for 'Mourning Mothers' activist*. London: Amnesty International. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=4f97d0bf2> [lastet ned 21. januar 2014]
- Esfandiari, G. (2011, 8. mars). Iran's Women Remain Outspoken Despite Crackdown. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/iran_womens_feature_/2331785.html [lastet ned 13. januar 2014]
- Fathi, N. (2009, 7. desember). Mothers Arrested Before Opposition Rally in Iran. *The New York Times*. Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2009/12/07/world/middleeast/07iran.html?_r=2& [lastet ned 21. januar 2014]
- FIDH, dvs. International Federation for Human Rights (2011, 29. desember). *Iran: Persecution of victims of crimes against human rights and political activists*. Paris: FIDH. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=4f1021d9c> [lastet ned 21. januar 2014]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2010, 5. mars). *Iran: Free «Mourning Mothers» Supporters*. New York: HRW. Tilgjengelig <http://www.hrw.org/print/news/2010/03/05/iran-free-mourning-mothers-supporters> [lastet ned 21. januar 2014]
- International Campaign for Human Rights in Iran (2010a, 9. januar). *30 Members of Mourning Mothers Detained*. New York: International Campaign for Human Rights. Tilgjengelig fra <http://www.iranhumanrights.org/2010/01/iran-30-members-of-mourning-mothers-detained/> [lastet ned 13. januar 2014]
- International Campaign for Human Rights in Iran (2010b, 13. januar). *Update: Mourning Mothers Released*. New York: International Campaign for Human Rights. Tilgjengelig fra <http://www.iranhumanrights.org/2010/01/mothers-released/> [lastet end 21. januar 2014]

Respons Iran: Mødrene i Laleh-parken i Iran

- International Campaign for Human Rights in Iran (2011, 12. oktober). *Mothers of Killed Protesters Seek UN Support to Find Their Children's Murderers*. New York: International Campaign for Human Rights. Tilgjengelig fra <http://www.iranhumanrights.org/2011/10/mothers-neda-sohrab/> [lastet ned 26. februar 2014]
- International Campaign for Human Rights in Iran (2012, 18. april). *Mourning Mothers Supporter Receives 4.5 Years in Prison for Visiting Graves*. New York: International Campaign for Human Rights. Tilgjengelig fra http://www.iranhumanrights.org/2012/04/mansoureh_behkish/ [lastet ned 15. januar 2014]
- IHRDC, dvs. Iran Human Rights Documentation Centre (2010, august). *Silencing the Women's Rights Movement in Iran*. Connecticut: International Campaign for Human Rights in Iran. Tilgjengelig fra http://www.iranhrdc.org/files.php?force&file=reports_en/women_s_rights_326101714.pdf [lastet ned 21. januar 2014]
- Mourning Mothers of Iran (2011, 24. oktober). Iran's Mourning Mothers of Park Laleh, Return to the Park. *Payvand Iran News*. Tilgjengelig <http://www.payvand.com/news/11/oct/1278.html> [lastet ned 6. januar 2014]
- Mothers of Lalee Park (2012, 16. mai). Join the Protest and Support Mothers of Lalee Park. *Facebook*. Tilgjengelig fra <http://www.facebook.com/notes/madaran-muenchen/join-the-protest-and-support-mothers-of-lalee-park/179388558855447> [lastet ned 22. januar 2014]
- Mothers of Park Laleh (Mourning Mothers of Iran) (2011, 20 oktober). An open letter by Mothers of Park Laleh (Irans Mourning Mothers) to the human rights organisations! *Amnesty International UK / blogs* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org.uk/blogs/womens-action-network-blog/open-letter-mothers-park-laleh-irans-mourning-mothers-human-rights> [lastet ned 22. januar 2014]
- Radio Zamaneh (2012, 3. oktober). Mothers of Laleh Park denounce persecution of activists. *Radio Zamaneh*. Tilgjengelig fra <http://archive.radiozamaneh.com/english/content/mothers-laleh-park-denounce-persecution-activists> [lastet ned 27. mars 2014]
- Reporters Without Borders (2013, 17. januar). *Mourning Mothers spokesperson to serve six-month jail term*. Paris: Reporters Without Borders. Tilgjengelig fra <http://en.rsf.org/iran-mourning-mothers-spokesperson-to-17-01-2013,43924.html#> [lastet ned 21. januar 2014]
- UN Human Rights Council (2012, 6. mars). *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. Genève: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra <http://shaheedoniran.org/wp-content/uploads/2014/01/G1211412.pdf> [lastet ned 26. mars 2014]
- UN Secretary-General (2009, 23. september). *The situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/4ad87b962.html> [lastet ned 4. februar 2014]

Muntlige kilde

- Norges ambassade i Teheran. E-post 17. september 2013.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.